ЧЫЛА ЭЛЛАСЕ ПРОЛЕТАРИИ-ШАМЫЧ, УШНЫЗА!

Ленин-Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

ЯМДЕ ЛИЙ

1938 ий 28 ИЮЛЬ № 36

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

ГАЗЕТ АК: идалыклан 2 т. 16 ыр. пел ийлан 1 т. 8 ыр.

МАРИИСКИИ АССР ВЕРХОВНЫИ СОВЕТЫН ПЕРВОИ СЕССИИЖЕ

Очнылгече 6 час кастене Йошкар-Олаш Советпӧртеш Марийский АССР Верховный Советын заседаний залешыже Верховный Советын Первой Сессийже почылто.

Депутат **П. Н. Фуфыгин** предложенийже почеш Сессийым Марийский АССР Верховный Советын Чирковский избирательный округ гыч депутат, орденоносец **П. И. Домрачев** ончыл мутым ойлен почеш.

Марийский АССР Верховный Совет председательлан депутат **Р. М. Мамаевым**, заместитель-шамычлан **М. С. Воронова** да **Ю. Х. Хайруллин** йолташмыт единогласно сайлалтыныт. Депутат И. В. Храпинын предложенийже почеш ончычшаш пашам приниматлыме.

Марийский АССР Верховный Совет депутат-шамычын полномочийыштым тергашлан Мандатный Комиссий составыш 7 еҥым сайлыме. Председательлан **И. В. Храпин** йолташым сайлыме.

Марийский АССР Верховный Советын законодательный предположений комиссий председательжылан **П. Х. Сергеев** йолташым да член-шамычлан 6 еҥым сайлыме.

Марийский АССР Верховный Совет постоянно действующий бюджетный комиссийын председательжылан **Д. Ф. Маракулин** йолташым да комиссий членлан 8 еҥым сайлыме.

Тиддеч вара Сессий Марийский АССР Конституцийын южо статьяжлашкыже вашталтышым пурташ пунчалын. Тидын дене первой заседаний петыралтын.

27 июльышто кокымшо заседанийыште Марийский АССР Верховный Совет депутат-шамычын полномочийыштым тергыме нерген Марийский АССР Верховный Совет Мандатный Комиссийын председательже депутат И. В. Храпин йолташын докладшым колыштмо.

Мандатный Комиссийын докладшым приниматлыме мӧҥгӧ Марийский АССР Верховный Совет депутат шамычлан депутатский обязанностьыштым шуктымо дене кылдалтше расходым тӱлымӧ нерген вопросым лончылымо.

Теҥгече кастене первой созыв Верховный Совет Первой Сессийын кумышо заседанийже лие Тиде заседанийыште Верховный Советын Первой Сессийже кажне кандидатым персонально голосоватлен Марийский АССР Верховный Советын Президиумжым тыгай составаным сайлен:

МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМ ПРЕДСЕДАТЕЛЬ—

1. **Кавалеров Тимофей Ильич**—Сотнур район, Моркияльский ибирательный округ деч депутат.

Марийский АССР Верховный Совет Президиум председательын заместительже-шамыч—

2. **Шеин Петр Васильевич**—Ронго район, Манан мучашский избирательный округ деч депутат.
3. **Мосолова Александра Яковлевна**—Косолоп район, Ляжмаринский избирательный округ деч депутат.

МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМ СЕКРЕТАРЬ.—

4. **Кукин Михаил Владимирович**—Морко район, Моркинский избирательный округ деч депутат.

МАРИЙСКИЙ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМ ЧЛЕН-ШАМЫЧ.—

5. **Архипов Василий Михайлович**—Шернур район, Сервурский избирательный округ деч депутат.
6. **Фуфыгин Петр Михайлович**—Йошкар-Олинский центральный избирательный округ деч депутат.
7. **Павлов Михаил Алексеевич**—Оршанке район, Табашинский избирательный округ деч депутат.
8. **Кузнецов Василий Антонович**—Йошкар-Ола район, Кузнецовский избирательный округ деч депутат.
9. **Синичкина Екатарина Никитична**—Морко район, Кожлаерский избирательный округ деч депутат.
10. **Апаева Анна Ефимовна**—Сотнур район, Сотнурский избирательный округ деч депутат.
11. **Чукмарев Михаил Степанович**—Звенига район, Звениговский избирательный округ деч депутат.
12. **Сандаков Илья Кузьмыч**—У Тор'ял район, Оршинский избирательный округ деч депутат.

Тидын дене Марийский АССР Верховный Совет Первой Сессийын кумышо заседанийже петырна.

РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫН ПЕРВОЙ СЕССИЙЖЕ ПЕТЫРНЫШ

РСФСР Калык Комиссар-шамыч совет председатель Н. А Булганин йолташ.

19 июльышто, РСФСР Верховный Советын заседаний залыштыже, Кремльыште первой сессийын нылымыше заседаний лийын. Тиде заседанийыште сессий РСФСР Верховный Совет президиумым сайлен.

Президиум составыште: РСФСР Верховный Совет президиумын председательже, президиум председательын 17 заместительже шамыч, президиум секретарь да президиумын 20 членже-шамыч улыт. РСФСР Верховный Совет президиумын председательлан депутат **А. Е. Бадаевым** сессий единогласне сайлен.

РСФСР правительствым образоватлыме

РСФСР Верховный Совет президиумын сайлыме деч вара депутат **А. А. Жданов** РСФСР Совнарком председатель, депутат **Н. А. Булганин** деч пурышо заявленийым лудын пуа. Лудын пумо заявленийыште возалтеш: сессийын ончычшаш паша радамыште РСФСР правительствым образоватлыме нерген вопрос шога, сандене РСФСР Совнарком шкенжын обязанностьшым шуктымылан шотла да шке полномочийжым РСФСР Верховный Совет ончылан слагатла.

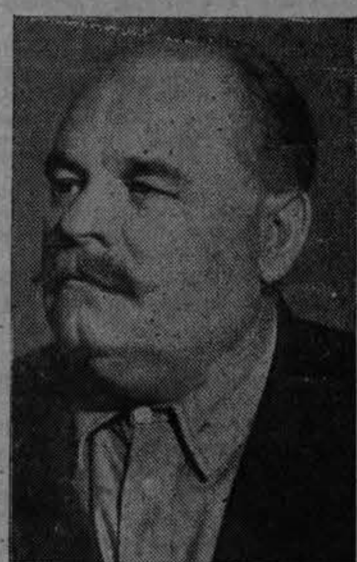
Депутат **А. И. Угаров** РСФСР СНК лан доверийым каласаш да РСФСР правительство—РСФСР Калык Комиссар-шамыч совет состав нерген предложенийым РСФСР Верховный Советлан ончаш пуаш ойым ышта.

Верховный Совет РСФСР Калык Комиссар-шамыч советлан доверийым выразитла да депутат **Булганин** йолташлан РСФСР правительствын составше нерген предложенийым РСФСР Верховный Советын ончаш пуаш кӱшталтеш.

РСФСР Калык Комиссар-шамыч советын составше

20 июльышто РСФСР Верховный Советын пытартыш заседанийже лийын. Тиде заседанийыште Верховный Совет РСФСР правительствым—РСФСР Калык Комиссар-шамыч советым тыгай составаным образоватла:

РСФСР Калык Комиссар-шамыч Совет председатель—Николай Александрович Булганин, председательын заместительже—**И. Г. Кабанов**, Государственный плановой комиссий председатель—**Я. Е. Чадаев**, Пищевой промышленность Калык Комиссар—**П. В. Смирнов**, Куштылго промышленнсть Калык Комиссар—**С. Г. Лукин**, чодра промышленность Калык Комиссар—**Т. П. Кудряшов**, земледелий Калык Комиссар—**П. П. Лобанов**, Зерновой ден живодноводческий совхоз-шамыч Калык Комиссар—**А. Д. Ступов**, финансе Калык Комиссар—**В. Ф. Попов**, торговло Калык Комиссар—**А. В. Любимов**, юстиций Калык Комиссар—**Я. П. Дмитриев**, здравоохранений Калык Комиссар **И. И. Белоусов**, просвещений Калык Комиссар—**П. А. Тюркин**, верысе промышленность Калык Комиссар—**В. В. Вахрушев**, коммунальный озанлык Калык Комиссар—**К. Д. Памфилов**, социальный обеспечений Калык Комиссар—**М. А. Шабурова**, искусство паша виктарыше управлений Начальник—**Н. Н. Беспалов**, корно управлений Начальник—**В. Т. Федоров.**

РСФСР Верховный Совет президиумын председательже А. Е. Бадаев йолташ.

Йошкар-Оласе йоча-шамыч пушыш шинчыч да Какшан мучко кататлаш кайышт.

62

„Таир“ лагерьыште каныше-шамычлан мемнан серышна

Шерге йолташ-шамыч! Ме, Пектубай районысо пионер лагерьыште каныше пионер-шамыч темдан дене ваш кылым кучаш шонена. Лагерьыште ме чылаже 50 тунемше-пионер-шамыч куанен канена. Кок отряд уло. Отрядыште кум звена. Пионер паша план почеш эртаралтеш. Эр кочкышым ыштымеке ме 11 час марте лагерь деч ӧрдыштӧ экскурсий дене коштына, гербарийым, коллекцийым погена. Кечывал кочкыш деч ончычын яра жапыште художественный литературым, тӱрлӧ газет-шамычым лудына. Ядак у мурым мурена, южышт у модыш дене модыт.

Физкультурный площадкыште баскетбол, волейбол, городки дене модына.

Музыкым йӧратыше-шамычлан: мандолин, гитар, двухрядке гармонь, балалайке, молат уло. Ме музыкым пеш йӧратена. Колыштын шерна ок тем.

Шахмат, шашке, домино, биллиард улыт. Тиде модыш-шамыч дене пионер-шамыч утларак йӧратен модыт.

Яра жап годым чодрашке мӧр, эҥыж, модо погаш, Какшан вӱдыш йӱштылаш коштына.

Кажне эрдене физкультзарядкым ыштена.

Ме тиде сменысе лагерьыште каныше-шамыч лагерь гыч каймешке кажне ныл оборонный значокан лияш задачым шынденна. Кызыте чыланат нормым сдатлаш ямдылалтына. Южышт сдатлатат. Лагерьысе ОСО, ПВХО, БГСО, кружок-шамыч пашам виян ыштат. Ме темдан тузе канымыдам, модмыдам, модынвоштыл куанен жапым эртармыдам пешак пален налнена. Садланак тидын нерген „Ямде лий“ газет коч вашмутым пуэда манын ӱшанен кодына.

Лагерьыште каныше-шамыч:

А. Федоров, Н. Комелев, А. Рябчикова, А. Чеснокова, Ф. Бастракова да молат.

Колхозлан полшена

„Юледӱр“ колхозысо пионер ден школьник-шамыч колхозланна чот полшена. „Кӱкш шурво верч“ пырдыж газетым, „Юность“ лӱман сылне мутан журналым луктына. **Р. Н.**

24 июльышто Йошкар-Олашке Крымысе „Артек“ пионерский лагерьыште каныше-шамыч пӧртылыныт. **Сӱретыште:**(шола гыч пурлашке) **Макаров Алеша, Горбунова Таня, Гущина Лена, Садриева Манивера, Васильев Боря.**

Фото А. Овечкинын.

ТЕНИИСЕ КЕҤЕЖЫМ НИГУНАМАТ ОМ МОНДО

„Всесоюзный пионерский лагерьыш „Артекыш“ кает“ манме мутым кольым да мый моткочак чот куанышым.

„Артекыш „4 лагерь-шамыч пурат, Верхний лагерь, Суук-Су, Нижний лагерь, 15-ая дача. Мый Верхний лагерьыште сайын илышым. Верхний лагерь лач Шем теҥызын тӱрыштыжак шарлалт кия, тушто 250 пионер отличник-шамыч каныште. Пиял да куан дене кече-шамыч эртышт. Эрденысе горн йӱк почеш лагерьысе пионер-шамыч зарядкыш вашкат. Зарядке деч вара кроватьыштым тӧрлатат, шӱргым мушкыт. Флаг нӧлтымӧ деч вара лагерьыште илыш шолаш тӱҥалеш. Йоча-шамыч эр кочышым ыштымек отрядыште але кружокышто заниматлат. Варажым—солнечный ванным приниматлымаш да йӱштылмаш. Ме чӱчкыдын пуш дене, катер дене теҥызыште коштынна. Ме лагерьыште веселан да культурно каненна велэ огыл, но пеш шуко интересный вер-шамычым ужын коштын улына.

Курыкысо ерыш поход дене мийышна, Крымын кечывал йымал серже мучко кудалыштна. Ялташте — Восточный музейым, Алупкышто—Воронцовын дворецшым, Ливадийыште—Александр I-ын дворецшым ончышна. Севастопольыш экскурсий лийын. Тушто ме панорамым, революций музейым, молымат ончышна. Молотов лӱмеш ыштыме Никитский ботанический садыш мийышна, тушто Крымский растений-шамычын ч ы л а породыштым ужын улына. Гурзуфышто Пушкинын илыме пӧртшым ончышна.

Мланем экскурсий-шамыч кокла гыч эн чотшо Севастопольыш мийымаш келшыш. Ятыр кана костер-шамыч эртаралтыч, карнавал, физкультурный ден водный пайрем-шамыч, тӱрлӧ теме дене беседе-шамыч лийыч. Беседышке ме РККА санаторий гыч командир-орденоносец-шамычым, колхозник-шамычым ӱжна. Ме чӱчкыдын кином ончышна, симфонический оркестрым колыштынна. Иктеш манаш гын, мый моло пионер йолташем-шамыч дене пырля канышем моткочак чаплын эртарышым. „Артек“ гыч толшашлык годым йолташ-шамыч деч ойырлаш пеш жалке ыле, вет ме тушто пеш сай йолташ семын илышна.

Мӧҥгыш толмо годым Москошто Красный площадьым, Ленинын мовзолейжым, Кремлевский башне-шамычым да нунын ӱмбалнысе йошкар звезда-шамычым ончышна. Метрошто кудалыштна.

Гущина Лена.

Роҥго села, кыдалаш школ 7-ше „Б“ класс.

ЭКСКУРСИЙЫШ КОШТЫНАМ

„Артекыште“ мый канышем пеш веселан эртарышым. Моло-шамыч дене пырля экскурсийыш коштым, йӱштылым, Шем теҥызыште пуш дене коштынам, молат. Ялта оласе Восточный музейыште ожнысо калыкын кузе торгаен коштмышт, кӧршӧк ыштымышт, чийымышт пистолетышт, кӱртньӧ упшышт нерген материал-шамычым пеш сайын онченам. Тиде мланем чумыр курсым эртыме наре шинчымашым пуэн.

„Артек“ денысе Аю-Даг курыкыш миенна, пуш дене Аю-Даг мысыш, Пушкинын йӧратыме Айдалар ущельыш миенна.

Яра годым авиамодельный кружокышто пашам ыштенам.

Макаров Алеша.

Оршанке район, Л ю л ь п а н детдом.

ЖАП ВЕСЕЛАН ЭРТА

Мый каникул жапым веселан да культурно эртарем. Ял деч тора огыл Кундыш эҥер ший гай йылгыжын йога. Ме тушто тӱшкан йӱштылына. Чевер кече годым могырнам калитлена. Яра жап годым газетым, журналым, сылне литератур-шамычым лудам. Кызыт Н. Островскийын „Как закалялась сталь“ ден „Рожденные бурей“ романжым лудам. Книга-шамыч пеш келшышт.

Шкенан „Виян памаш“ колхозышто пырдыж газетым лукташ полшем. 1937-38 тунемме ийыште ГТО, ГСО, ПВХО да „Ворошиловский стрелок“ значоклан нормым сдатлышым.

А. Ф. Артемьев.

„Виян памаш“ колхоз, Яшламаш ял совет, Роҥго район.

ВЛКСМ-ЫН ИСТОРИИЖЕ ГЫЧ

РЕВОЛЮЦИОННЫЙ МОЛОДЕЖЫН СОЮЗШО-ШАМЫЧ

Ленинско-Сталинский комсомолын чапле юбилейже кечын лишемеш. Тиде кугу юбилей комсомолец-шамычым велэ огыл, тыгак пионер-шамычымат чот интересоватлен. Пионер-шамыч комсомолын XX идалыкшым сайын вашлияш ямдылалтыт: шуко чапле подарке-шамычым ямдылат, комсомол нерген литературым лудыт, молат. „Ямде лий“ редакций пионер-шамычын интересыштым шотыш налын, ончыкыжо комсомолын историйже гыч посна статья-шамычым печетлаш тӱҥалеш.

Тачысе номыреш комсомольский организаций организоватлалтме нерген печетлена. Комсомолын историйже нерген печетлалтше статья-шамычым кызытат, ончыкыжат пионерский отрядыште, звенаште, йоча-шамыч коклаште организованне лудаш йодына.

1917 ийын февральыште буржуазно-демократический революций лийын. Тиде революцийыште большевистский партийын вуйлатымыже дене пашазе ден салтак-шамыч Миклай кугыжам престолжо гыч сӱмырал кудалтеныт. Кугыжан власть пытаралтын. Тиддеч вара кок власть лийын. Буржуазий шкенжын Временный правительствыжым ыштен. Тудлан меньшевик, эссер-шамыч, революцийын тушманже кашак полшеныт. Временный правительстве империалистический войнам умбакыже шуяш тыршен. Тыге тудо калыкым колымашке шӱкен.

Временный правительстве деч посна пашазе ден солдатский депутат-шамычын Советышт лийыныт.

Умбакыже кок правительстве дене илаш ок лий ыле. Садлан Ленин ден Сталин—кугыжан самодержавийым сӱмырымаш але первой задаче велэ, мланна кокымшо задачым шукташ кӱлеш: социалистический революцийым ышташ, Временный правительствым сӱмыраш да чыла властьым Совет-шамыч кидыш пуаш, манын туныктеныт.

Пашазе ден йорло кресаньык-шамыч Ленинын да Сталинын ончыктымо корнышт дене каеныт. Нуно 1917 ийын октябрьыште большевистский партийын, Ленинын, Сталинын вуйлатымышт почеш контрреволюционный Временный правительствым сӱмырен кудалтеныт да советский властьым ыштеныт.

Тиде кучедалмаште пашазе молодеж активне участвоватлен. Тудын политический активностьшо нӧлталтын. Тидын дене пырля пашазе молодежын социалистический организацийже-шамыч ышталташ тӱҥалыныт. Первой организаций-шамыч 1917 ийыште шошым Москваште да Петроградыште ышталтыныт. Мартыште Москва олаште Замоскворецкий районышто первой организаций ышталтын. Тудо „III интернационалысе пашазе молодежын союзшо“ манын лӱмдалтын. „Пашазе молодежын социалистический союзшо“ лӱман организаций Петроградыште Выборгский районышто организоватлалтын.

1917 ийыште первомайский демонстрацийыште молодеж эн активне участвоватла. Мутлан, Петроградыште 100 тӱжем пашазе молодеж демонстрацийыште участвоватлен.

Пашазе молодежын союзшо-шамыч большевистский партийный ячейке-шамычын инициативышт дене ышталтыныт. Нине союз-ш а м ы ч большевистский партийын, Ленин ден Сталинын вуйлатымышт почеш пашам ыштеныт.

Шемер молодежым партий йыр ушымаште большевистский газет-шамыч „Правда“ ден „Звезда“ кугун полшеныт.

Пашазе молодежын организацийышкыже меньшевик, эссер-шамыч шӱшкылтыныт. Нуно молодежын движеньыжым шке кидышкышт налаш тӧченыт. Но тиде нунылан логалын огыл. Большевистский партийын вуйлатымыже дене революционный молодеж тушман-шамычлан пеҥгыде отпорым пуэн.

Большевистский партий гына пашазе молодежын интересшым арален. Тудын буржуазий ваштареш кучедалмыжым вуйлатен.

1917 ийын августышто партийын VI с'ездше лийын. Тиде с'ездыште молодежын союзшо нерген йодыш лончылалтын. С'езд революционный молодежын союзшо могай лийшашым определитлен да тиде союзым организоватлаш корным ончыктен.

(МУЧАШЫЖЕ 3-ШО СТР.

МЫЙЫН УЖЫН КОШТМЕМ

Кугу олалашке экскурсий дене каяш мый шукертак шоненам ыле. Тиде шонымашем тений шуо. Тунемме ийым отлично пытарммемлан кӧра мыйым Ленинград—Калинин Москва маршрут дене экскурсийыш колтышт. 27 июньышто ме экскурсийыш лектын кудална. Ленинградыш шумеш кок кече утларак каен улына. Кумышо кече—29 июньышто Ленинградыш миен шуна. Эрлашыжым экскурсий дене Петропавловский крепостьыш намийышт. Туштӧ мланна крепостьын ожнысо значеньыжым каласкалышт. Посна камер-шамычым, молымат ончыктыльыч. Вара „Американские горы"-ш, 1 июльышто религий историй музейыш мийышна. Тыжечын олам ончаш кайышна. Мыланна олан историйжым да тудын основательже Петр I нерген умылтарышт. 2 июльышто Ботанический садыш, Русский музейыш коштна. Русский музейыште грузинский калыкын искусствыжым, тӱнямбалсе шемер калыкын вождьшо И. В. Сталин йолташын илышыжым куанен ончышна.

3 июльышто „Эрмитаж"-ыш, Смольныйыш нангайышт. Смольныйышто В. И. Ленинын, С. М. Кировын паша кабинетыштым ончышна. 4-ше июльышто Петергофыш миенна. Ожно тиде верыште кугыжа ден тудын министрже-шамыч жапым эртареныт гын, кызыт туштӧ шемер калык кана. Тиде кечын 8 час кастене Калинин олаш кайышна. Тушко 5 июльышто толын шуна. 6 июльышто Калинин гыч Москво—Волга канал дене Москваш кайышна. 7 июльышто Москваш толын шуна. Туштӧ Ленин мавзолейыш, Зоопаркыш, Политехнический музейыш, Революций музейыш, Исторический музейыш, моло вереат миенна. Политехнический музейыште папанинский лагерьын оборудованьыжым ончышна.

Шукерте огыл ме мӧнгӧ толна.

Тыге ончен коштмаш телым тунемме материалым усвоитлаш чот полшыш.

Герасимов Саню.

Великополь пелэ кыдалаш школ, Оршанке район.

Йошкар-Ола йоча санаторийыште каныше-шамыч модын вошт жапым эртарат. Сӱретыште: каныше-шамыч куштат.

Партийный с'ездын решенийже деч вара молодеж союз-шамыч виян кушкыныт, чот пеҥгыдем толыныт. Молодежын союзшо-шамыч ынде Уралын промышленный центрлаштыже, Донбассыште, Иваново-Вознесенскыште, Тулаште, моло вереат организоватлалтыныт. Пашазе молодеж буржуазий ваштареш кучедалмаште вре большевистский партий почеш каен. Санденак В. И. Ленин пашазе молодежым вооруженный восстанийлан ямдылаш кӱлеш, манын ойлен.

Октябрьский социалистический революцийын сеҥымаштыже молодеж союз-шамыч пеш кугун полшеныт. Но тиде движеньым умбакыже виянгдышашым ик чарак мешаен шоген: пӱтынь Российсе молодеж союз-шамычым иктыш ушымо огыл улмаш. Тыжечын лекташ ик корно лийын: молодеж союзын всероссийский с'ездшым погаш да единый организацийым ышташ.

Шкендан могырдам яндарын кучыза

Айдемын ковашт ыштыже потовый ден сальный железа-шамыч улыт. Нуно пӱжвӱд ден коям изи рож коч выделятлат. Айдемын коваштыжат шӱла. Тудо рожлаш лавра темеш да шӱлаш йӧсӧ лиеш. Коваштым лак, эмалевый чия дене чиялтет гын, тудо шӱлен ок керт. Коваште шукo жап шӱлен ок керт гын, айдеме колен кертеш.

Коваштыште улшо изи рожым „поры" маныт. Могыр лавыраҥмеке тиде поры-шамыч петыралтыт. Садланак коваште кӧргыштӧ пӱж вӱд ден коя погынат да угри лектеш.

Поры ынже петыралт манын мончаште шовын дене сайын мушкаш кӱлеш. Тыге коваште шӱла да пашам нормальне ышта Мушмеке яндар шовыч дене ӱштман.

Кеҥежым малаш вочмо деч ончыч йолым обязательне мушман.

Тиде правил - шамычым шуктен шогаш тӱҥалыда гын коваште нигунамат ок локтылалт.

Доктор М. Зублевич.

А. ЯРЫГИН

(Мучаш. Тӱҥалтышыже 33-34-35 №-лаште).

Мыйын тыгай план уло:—ойлышо командирым чыланат тӱслен ончальыч, пуйто ончалын тудын шонымашыжым палаш лиеш,—пел отрядым, кок пулеметчикым курык вес могырыш наҥгаяш да чодраш шылташ, а пелыжым тиде могыреш кодаш. Ошо-шамыч тидым огыт шиж; садланак курык вуйыш кӱзаш тӱҥалыт. Курык вуйыш кӱзен шуаш тӱҥалмышт годым нуным шенгачын пулемет дене почкаш тӱҥалаш пеш йӧнан. Вер келша. Вара нуно тиде могырыш тыршаш тӱҥалыт, нуным тиде могыр гычынат вашлияш кӱлеш. Тидым вучыдымо-шамыч паникыш логалыт. Тыгай годым ме наступленым тӱҥалына! Наступленыште сеҥымаш мемнан лиеш манын ӱшанем—камандир шке мутшым кошартыш, саҥгаш кечалтше ӱпшым тӧрлатыш, шара шинчаже чылам ончале, моло-шамыч тӱҥалыт шоныш ла койыт. Кузе от шоно, вет южыжо тыгай кредалмаште первой кана участвоватла. Мутлан — Ивук, но Ивук ужеш: командир лӱдмыла ок кой, кокланкоклан шыргыжалеш велэ.

—Есть?—командир йодо.

—Есть! — чылан рӱжге вашмутым пуышт.

Мардеж дене шуҥгалт вочшо кож вожеш пулеметым шындыме. Вожшо уа коклаште пале огыл. Тыжечын гын курык вуйыш пеш сай коеш, но курык вуй гыч пулеметым палаш ок лий. Ивук тарваныдекия, мӱндырнат огыл—Хомков, винем гыч тудын вуйжо велэ коеш, ончылно тӧр верыште пулемет. Шып. Очыни, карме чоҥештымат шокта. Лай мардеж ласкан пуалеш, йырым йыр тамле пеледыш ӱпшалтеш. Природо могай сай! Но кызыт природо ок кӱл, илыш пиялланн, эрык илыш кӱлеш. Тидлан ошо-шамычым сеҥыман! Тидым Ивук сай шинча.

Кече лекташ тӱҥалын, шӧртньӧ йолжо - шамыч мландыш шуйналтыныт. Кайык-шамыч сылнын мурат.

Бух-х! — кенета мланде сургалте.

— Атакым тӱҥальыч!—Ивук шке семынже пелештыш, Хомковым ончале. Хомков ок тарванылон, ончык, курык вуйыш, лӱя велэ онча. Воктенже йолташыже тарванылеш.

Иктаж пел шагат эртыш, адак „та-та-та-та-та" курык шенгелне пулемет мураш тӱҥале. Тиде мемнан тушман-шамыч улыт, рвезын ушышкыжо пурыш.

Теве адак вес пулемет вес колымо мурым мура, кумышо, нылымыше. умлашат ок лий.

Курык вуйышто еҥ-шамыч койыч. Ивук ямдылате.

—Тӱҥалаш; але ок кул?—шып шке дечше йодо. Хомковым адак ончале, тудо ончыко онча, ок лӱй. Еҥ-шамыч лийшемыт, лийшемыт.

—Ура-а! Ура-а! Ура-а!

Но ошо-шамычлан кужун „урам" кычкыраш ыш верешт. Хомков адак пулеметым колтыш.

—Та-та-та-та-та-та.

—Ну йолташ, ит ондале! —Ивук пулеметым ӧндале, вара колтыш.

—Та-та-та-та-та-та.

Пулемет-шамыч уло йӱк дене мурат, ошо-шамычлан корным пӱчкыч. Ошо-шамыч чакнышт.

—Ивук йолташ, чеверын. Ит лӱд! Ивук ончале. Хомков шогале, кидшым мушкынден кӱшкӧ нӧлтале, но мӧнгеш винемыш шӱҥгалт возо. Вулно пуля тудын илышыжым пытарыш.

Ивук молым чыла монден, иктым гына шинча: лӱяш, ош-шамычым пытараш. Тудо лач чакныше ошо-шамычым гына ужеш.

— Мый!—йолташыжлан кӱштыш.

—Полшаш!

Тудат пӱгырнен куржаш тӱҥале, кужнат ыш курыж, шуҥгалт возо...

Курык вуйышто сынды ме шукын улыт, тарваныльт. Адакат ончык толашат.

—Ура! Ура! Ура!—кычкырымаш лишкырак да лишкырак шокта. 150 метр. Шуӧ. Ошо-шамыч койын чакемыт.

—Ивук вес пулеметым ончале, Хомковын йолташыже ӧрын, пулеметым шупшкедылеш. Ынде иктаж 70 метр веле кодын.

—Колташ!

— Та-та-та-та-та-та—Ивукын пулеметшо угыч мураш тӱҥале.

Ошо-шамыч ӧрмалгышт. Ончыл-шамыч йӧрлыт. Отряд шуэмеш да шуэмеш. Адак мӧнгеш! Ивук ончыкшо ончалат, чылт ӧрын кайыш: вӱр эҥер семын йоген вола. Тудо тыгай шуко вӱрым, первой ужын—чылт эҥер вет. Вӱр! Вӱр! Но тиде—вӱр йӱшӧ-шамычын йӱмӧ вӱрышт мӧнгеш йога. Тышакын вӱр йӱшӧшамычлан мучаш!

„Ура!" — рӱжге курык шенгелне шоктыш. „Ура!"—уло шӱм дене куаныше рвезе кычкырале.

Рвезын шӱмжо куан дене шолеш. Пулеметым чотырак колтыш. Ужеш: ончылно ошо-шамыч кидым кӱшкӧ нӧлтен шогалыныт. Нуным йыр-ваш йошкаргешамыч авырен налыныт.

Ленинград—Калинин—Москва маршрут экскурсийыш коштшо-шамыч.
Сӱретыште: (шола гыч пурлашке) Лопатина Нина, Шайхитдинов Селях, Герасимов Саню, Песникова Г. Н. (экскурсий руководительница) Арбузова Зоя, Александрова Зоя.
Фото Овечкинын.

ГРАНИЦЕ ВЕС ВЕЛНЕ

Английысе шемер-шамыч изи пашадар да сату ак шергештмылан лийын палатыш 700.000 подписан протестым пуэныт.

Сӱретыште: шемер калыкын представительышт петицийым палатыш конденыт.

Фото Союзфото.

Республиканский авиаций 8 итальянский самолетым волтен шуэн

23 июлыштo мятежник-шамыч Леванта фронтышто ушло республиканский позицийыш тале атакым ыштеныт. Фронтын чыла участкыштыжат мятежник-шамыч кугу йоммаш дене чакненыт.

Мятежник-шамыч Леванта фронтышто кум кече коклаште 8 тӱжем наре еҥым йомдареныт.

Нине кечылаштак Леванта фронтышто южышто кредалме годым республиканский авиаций 8 итальянский самолетым волтен шуэн. Республиканец-шамыч 3 истребительым йомдареныт.

Тиде кечынак ик республиканский аэродромышко итальянский самолет волен шинчын. Итальянский летчик республиканец-шамыч велке добровольно вончен.

Абиссинский калык шке эрыкше верч кредалеш

Кызыт жапыште Аддис-абеба деч 180 километр ӧрдыштӧ, восток велне абиссинский войска ден итальянский войска-шамыч коклаште тале кредалмаш кая. Тиде районышто абиссинский часть-шамыч шукын чумыргенит да итальянец-шамычлан Диредуам (Аддис-абеба деч восток велне) коден каяшышт логалын. Шукерте огыл итальянский войска Джимм олам уэш налын улмаш. Но абиссинский отряд-шамыч кӱртньӧ корно ден шоссейный корным шке кидышкышт поген налмек, итальянец-шамычым авиреныт. Садланак итальянский правительствылан шке войскажлан Аддис-абебыш пӧртылаш приказым пуашыже верештын.

Абиссинский часть-шамыч итальянский гарнизон-шамычлан чыла вереат пеҥгыде отпорым пуат.

Австрийысе положений

Германский фашист-шамыч Австрийым поген налмеке ныл тылзе веле эртен, тиде элысе калык-шамычын илышышт шуко пачаш начарештын. Калык-шамыч нуждештыныт. Продуктлан ак шергештын. Кызыт Австрийысе пашазе-шамыч искусственный ӱйымат налын ок керт.

Тыгай порядке ваштареш шогалше-шамычым фашист-шамыч орландарат, арестоватлат.

Австрийын у озаже-шамыч 8 часан паша кечым 10 часан паша кечыш савыреныт. А пашадарже тудак кодын.

Австрийысе пашазе-шамычлан фашист-шамычын режимышт нимат ок келше. Садланак ятыр предприятийлаште стачке лиеда. Стачке ыштыше-шамычым тюрмаш шындат, концлагерыш колтат. Фашист-шамыч 15 тӱжем пашазе ден кресаньык-шамычым арестоватленыт, 1200 еҥым пуштыныт.

◆ Бакусо Пионер пӧрт пелен кинокабинетым почмо Пионер-шамыч кинематографийын историйжым, оператор, актер пашам тунемыт. Теоретический занятий пытымек пионер-шамыч шкеак сценарийым возаш, кинокартиным сниматлаш тӱҥалыт.

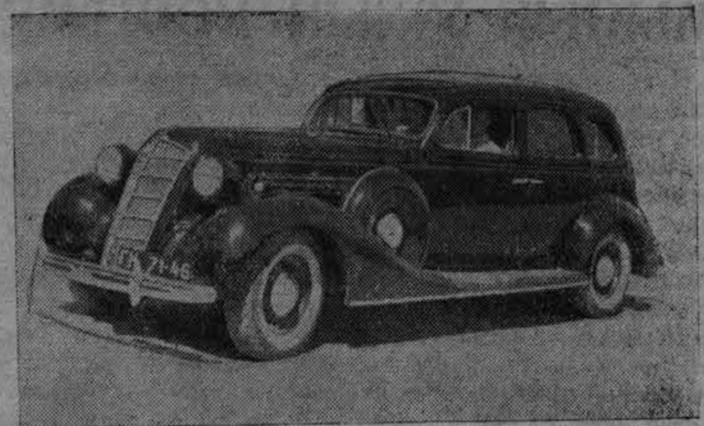
◆ Ленинский комсомолын 20 идалыкше вашеш 6 гыч 29 август марте кугу советский велотур эртаралтеш. Велотурын кужытшо 3.200 километр.

◆ Николаевыште (Украина) пионер ден школьник-шамычын ийын каймаш, гребле да вӱдыш тӧрштымӧ дене соревнований эртен. 144 юный спортсмен-шамыч участвоватленыт. 14 украинский у рекордым шынден улыт.

◆ 17 июлышто эрдене Моско аэродром гыч самолет дене пырля 2 местан „Стахановец" планер воздухыш кӱзен. Самолет деч ойырлымек Карташовын виктарыме планер нигушан шичде 640 километрым чоҥештен. Карташев у рекордым шынден.

◆ Курорт пашазе Мария Константиновна Якобсон Северо-западный границе лишне поезд дене каен. Поезд комнатыште военный формо чийшан еҥ улмаш. Тудо окна гыч пограничный полоса могырыш эре ончен. Варажым записной книгашкыже ала могай палым ыштен.

Мария Константиновна палыдыме еҥын записной книгашкыже ончалын. Тушто пограничный полосан планжым палемдымым ужын. Садланак Якобсон пеш вашке охраным ӱжыктен. Палыдыме еҥым арестоватленыт. Тудо шпион улмаш.

Шукерте огыл „ЗИС" маркан у автомобиль лектын.

Сӱретыште: у автомобиль. Тыгай автомобиль-шамыч Марий АССР-ыш ятыр улыт.

Весела модыш

Пыжашдыме мераҥ

Модшо-шамыч 30 наре лийыт.

Нуно 4 еҥ дене кружоклаш шогалыт. Варажым кажне кружок шкаланже ик еҥ гыч ойыра, тудыжо покшеке шогалеш. Кружок-шамыч—тиде мераҥ пыжаш, покшелнысе еҥ—мераҥ. Кругыш шогалде кок еҥ-шамыч кодыт. Иктыже охотник лиеш, весыже—пыжашдыме мераҥ. Мераҥ куржаш тӱҥалеш, охотник тудым покта. Утаралтшашлан мераҥ керек могай кружокышкат куржын пурен кертеш. Тудын куржын пурымеҥгыже, ончыч шогышо мераҥже куржын лектеш: ик пыжашыште кок мераҥ шоген ок керт. Охотник у мераҥымат тугак поктылеш. Охотник мераҥым кучен гын, шкеже мераҥ лиеш, а мераҥ—охотник.

Вес кана модмо годым мераҥ-шамыч кругыш шогалыт, ондак кругышто шогышо-шамыч гыч южышт мераҥ ден охотник лийыт.

ЯРА ЖАП ГОДЫМ

Географический туштошутко-шамыч

Могай европейский олам пурла гыч шолашке лудмеке кол лӱм лектеш?

Могай электрический явлений да могай буква-шамыч гыч государствын столицыже лектеш?

Куд европейский государстве-шамычын столицышт „Б" буква дене тӱҥалыт. Тиде могай государствын да могай лӱман столице-шамыч улыт?

Классный оборудованьын ик букважым вашталтымек географический пособий лектеш. Могай ӱзгар-шамыч улыт?

ШАГАТ

Мишалан ачаже модыш шагатым налын конден. Миша ойла:

— Тиде чын шагатак огыл мо? Значит, тиде огеш кошт?

— Нимат огыл,—ачаже ойла.—Садак тудо суткаште кок кана жапым чын ончыкта.

Художник

— Тый, Петя, айдемым шӱкшӱн сӱретленат. Ончо теве, ик кидыштыже куд парня, весыштыже—ныл.

— Ну, мо вара!—Петя ӧрӧ.—Кудыт да нылыт—лу. Значит, кок кидысыжге правильне ыштыме!

Ответ-шамыч

ЧАЙНВОРД

(„Ямде лий"-ын 29 июньысо №-ым ончо)

1. Хоккей. 2. Йӱр. 3. Ролан. 4. Нева. 5. Алюминий. 6. Йошкарге. 7. Ер. 8. Ракет. 9. Толстой. 10. Йол. 11. Ломоносов. 12. Вайгач. 13. Чапаев. 14. Вашингтон. 15. Новгород. 16. Диас. 17. Спартак. 18. Колумб. 19. Баскунчак. 20. Кура. 21. Акын. 22. Намет. 23. Ток. 24. Кипр. 25. Радио. 26 Обломов. 27. Водопьянов. 28. Волга. 29. Атом. 30. Миссисипи. 31. Ижевск. 32. Курорт. 33. Турня. 34. Ямал. 35. Ломбо. 36. Оланге. 37. Ереван. 38. Ниагарский. 39. Йӱд. 40. Домбра. 41. Архимед. 42. Данилин, Доронин. 43. Новосибирск. 44. Кама

ШАРАДЕ

(„Я. Л"-ын 4 июльысо №-ым ончо)

Ба-ку.

У КНИГА-ШАМЫЧ

Артек! Пеш чапле, эн кугу да эн сӧрал пионерский лагерь. Артекыште кажне ийын тале пионер, отличник-шамыч, пионер-герой-шамыч канат.

Артек нерген Я. Тайц ден Г. Грачев интересный книгам возеныт. Тушто автор-шамыч лудшо-шамыч дене пырля Шем теҥыз тӱрыш—кечан Артекыш кудалыт. Фотоаппарат дене нуно ужаргын койшо Аю-Даг курыкыш кӱзат. „Артекын" чапле паркыште мучко путешествоватлат, теҥызыште пуш дене коштыт.

Лагерыште чапле илыш тӱҥалеш. Эр гычак весела прогулко, йӱштылмаш, эскурсий, костер дене муро...

Тыште самырык животновод—кабардинец Барасби Хамгоков да мӱндыр Сибирысе йоча-шамыч канат. Нунын ден пырля шерге уна-шамыч — республиканский Испанийысе йоча-шамыч волейбол дене модыт, танцоватлат, Аю-Дагыш каят. Чыла национальностян йоча-шамыч икте-весе дене пеш сай йолташла илат.

Мемнан ончылно страница гыч страницыш теҥызын чапле, сӧралэ сӱретше-шамыч почылтыт. Ме стройный кипарисым, лавровый кустарникым, тамлын ӱпшалтше магнолийым, „Артекысе" шолшо илышын картинажым ужына.

Тиде книгам лудмо да тусо сай фотографий-шамычым ончымек, „Артекыште," йоча-шамыч кок лаште улмыла чучеш. Крымын ласкатеҥызшым да шокшо кечым шижат.

Тиде сай книгам Детиздат луктын. Йоча-шамыч, тиде книгам обязательне лудса.

* * *

Печать гыч СССР Верховный Совет нерген книга лектын. Книган авторжо пеш куштылгын мо туагай Верховный Совет, кузе тушко сайлымаш эртен, кӧ Верховный Советын депутатше улмо нерген умылтара.

Книга кугу значенян. Тудым лудын лекше-шамыч великий Сталинский Конституцийын основаньыжым раш палат.

* * *

Кӧ мемнан коклаште Новиков-Прибойын чапле морской ойлымашыже-шамычым ок йӧрате? Детиздат Новиков-Прибойын „В Бухте Отрада" книгажым луктын.

* * *

Пеш шукерте огыл ме „Пионерская правда" газетыште Раиса Торбанын „Снежный человек" повестьышым лудна. Мемнан доблестный пограничник-шамычын пашаштым сӱретлыше тиде повестьым Детиздат печатлен. Книгаште сай иллюстраций-шамыч улыт.

* * *

„Маленькая библиотечка" серийыште изи йоча-шамычлан кок книга-шамыч лектынут—С. Михалковын „Приключения зайца" да З. Александрован „Гибель Чапаева".

* * *

Детиздатын приключений библиотекше кокла иготан йоча-шамычлан Ф. Куперын „Следопыт" романжым да Жюль Вернын „Путешествие на воздушном шаре" книгажым луктын.

* * *

Детиздатын „Жизнь замечательных людей" серийыштыже Паустовскийын „Левитан" книгаже лектын. Книгаште—великий художникын эн сай картин-шамыч гыч ыштыме чапле репродукций-шамыч улыт.

* * *

„Молодая Гвардия" гражданский сар нерген возымо ойлымаш-шамыч сборникым луктын. Тыште А. Толстойын, Фадеевын, Н. Островскийын да молынат произведенийышт гыч отрывке-шамыч погымо улыт.

* * *

Детиздатын изи исторический библиотекыштыже кок книга лектын: Самсон Глязерын Александр Невскийын Чудский ерыште кучедалмыже нерген ойлышо „Ледовое побоише" книгаже да И. Рахтановын казахский калыкын геройжо нерген возымо „Амангальды Иманов" повестьше.

МЕМНАН АДРЕС: Йошкар-Ола, Марий АССР, Совет пӧрт, 25-ше №-ан пӧлем, „Ямде лий" редакций.
Телефон: Совет пӧртын коммутаторжо, 82-шо №.

Ответственный редактор—К. А. ЛЕНСКИЙ.

Упол Марлита № А—706.

Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-ше типографийже.